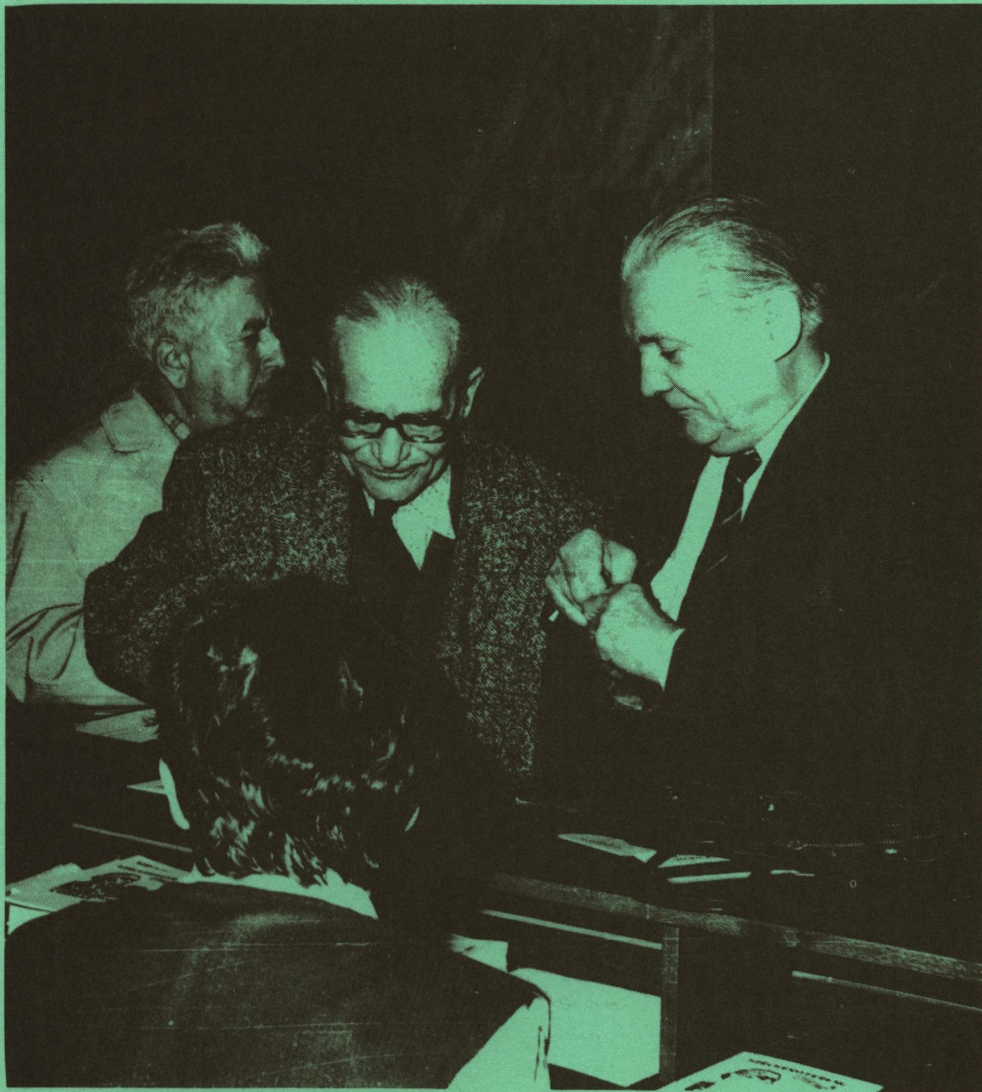

P 1090(2)

OSZK HÍRADÓ

XXVIII. ÉVFOLYAM 5-6. SZÁM

– 1985 –

5-6

TARTALOM

KRÓNIKA

- 79 Könyvtárközi kölcsönzési tanácsadás (Karácsonyi Rózsa)
80 Markovits Györgyi
82 Ónódy Miklós
84 Személyi hírek és változások

KIADVÁNYAINK

- 85 Tájékoztatók az Országos Széchényi Könyvtárról (Németh Mária)

ÚJ MUNKATÁRSAINK

- 88 Gubicza József
89 Héjjas Attila

ÚJ OTTHONUNK

- 91 A könyvtárosok "új otthona" a VIII. szint (Kovács Lászlóné)

TÁJÉKOZÓDÁS

- 94 Beszélgetés dr. Stanislaw Czajkával, a Lengyel Nemzeti Könyvtár igazgatójával (Karácsonyi Rózsa)

KIÁLLÍTÁSOK

- 98 Kiállítás "olasz módra" (Förster Miklós)
101 Kiállítás az OSZK-ban (Elekes Péter)

IFJÚSÁGI FÓRUM

- 102 Klub vagy vetítőterem? (Borsányi Zsuzsanna)

OSZK HÍRADÓ

Az Országos Széchényi Könyvtár MSZMP alapszervezetének, Szakszervezeti Bizottságának és KISZ alapszervezetének lapja

XXVIII. évfolyam 5-6.sz. - 1985.

Szerkesztik:

Batári Gyula (megbízott szerkesztő)
Belitska-Scholtz Hedvig
Borsányi Zsuzsanna
Burány Tamás (műszaki szerkesztő)
Gerő Zsoltné
Juhász Lászlóné (a szerkesztő bizottság elnöke)
Maróti Ádám
Mohor Jenő
Nagy Zoltán
Rosta Lajosné
Somkuti Gabriella
Z. Héjjas Eszter

A szerkesztőség címe:

Budapest, I., Budavári Palota F. ép.
Postacím: 1827 Budapest
Telefon: 567-485

Felelős kiadó:

az Országos Széchényi Könyvtár Szakszervezeti Bizottságának titkára

Készült az Országos Széchényi Könyvtár Sokszorosító üzemében 520 példányban
3,5 A/5 ív terjedelemben
Munkaszám: 85.035
Budapest, V., Guszev u. 1.
Felelős vezető: Rosta Lajosné

Fotó: OSZK Mikrofilmtár

ISSN 0324-2064

KRÓNIKA

KÖNYVTÁRKÖZI KÖLCSÖNZÉSI TANÁCSKOZÁS

A könyvtárközi kölcsönzésről szóló 19/1981, /XII.8./ MM számú rendelet a kialakult gyakorlatot emelte törvényerőre, amikor a könyvtárközi kölcsönzés országos központjává az Országos Széchényi Könyvtárat tette. Az OSZK a központi katalógusok fenntartásával, a nemzetközi könyvtárközi kölcsönzés költségeire fordítható devizakerettel való gazdálkodás és külföldi kapcsolatai révén a szakirodalom ilyen jellegű beszerzésének a leghivatottabb intézője. Évente mintegy 25 000 kérést dolgozunk fel, s éppen ezért nem közömbös, hogy milyen a kapcsolatunk a könyvtárközi kölcsönzésben résztvevő könyvtárakkal és könyvtárosokkal.

Immár tíz éves hagyományt mondhat magáénak a könyvtárközi kölcsönzési munkával foglalkozó konzultatív tanácskozások sora. A szervező az OSZK könyvtárközi kölcsönzési osztálya, a résztvevők - állandó és leggyakoribb partnereink, a tudományos szakkönyvtárak, az egyetemi és a megyei könyvtárak képviselői. 1982-ben nagy létszámú szakmai körben beszélünk meg a már említett, 1981-es rendeletet és a végrehajtási utasításának készült, általunk írt "Könyvtárközi kölcsönzési útmutatót", - majd 1983-ban a kötelempéldányban részesülő regionális központi könyvtárakkal a könyvtárközi kölcsönzési mintaszabályzatot vitatuk meg.

Az idei - június 11-i találkozónkra 49 könyvtárból 80 könyvtáros jött el. Első alkalommal találkoztunk az OSZK vári új épületében és ez a tény, bizonyos ünnepélyes jelleget adott a találkozásnak. A könyvtárközi kölcsönzés néhány elvi kérdésének és aktuális gyakorlati problémájának a megbeszélése mellett főszerepet kapott az új épület bemutatása. Sonnenvend Péter főosztályvezető köszöntő szavai és Fejes Józsefné osztályvezető bevezetője után, dr. Ferenczy Endréné főosztályvezető ismertette az épület történetét, beosztását és az olvasószolgálat új, vári rendszerét. Később a vendégek két csoportban megtekintették az épületet.

A tanácskozás napirendjének fontos pontja volt a könyvtári anyagok bejelentéséről szóló 7/1985, /V.26./ MM számú rendelet, melyet Berke Barnabásné mb. főosztályvezető-helyettes ismertetett. A feltejt kérdésekre részben azonnal válaszolt, részben pedig ígéretet tett arra, hogy a bejelentések tartalmi és formai kérdéseiről a két központi katalógus részletes tájékoztatót fog összeállítani.

Karácsonyi Rózsa

MARKOVITS GYÖRGYI

Szomorú a kötelesség, amely osztályrészemül jutott: a Könyvtár, a barátok és a család nevében örök bucsút kell venni Markovits Györgyitől, az Országos Széchényi Könyvtár kiemelkedő egyéniségétől.

Halála óta hordom magamban a bucsuszavakat, miközben visszaidézem törekeny alakját, szelid, de határozott hangját, nyugodt lépteit a folyosón. Váratlan kérdések tódulnak fel bennem, melyekre nem válaszol többé. Egyik munkatársa mondta halálhíre után: nagyon szép évem volt vele, sokat tanultam tőle. Távozása nagy veszteséget jelent a könyvtár számára, hiányozni fog szellemi életünkből, tudományos világunkból. Vári otthonunk visszavárta őt. Még az utolsó hetekben is hitt abban, hogy majd segíteni tud nekünk, velünk lesz amikor az új épületben új feladataink jelentkeznek. Izgalommal, különös érdeklődéssel hallgatta a híreket a költözködő könyvtárról - addig élek, amíg dolgozni tudok - mondta a kórházi ágyon, és mi tudjuk, hogy ez valóban így volt. Tervezte, hamarosan feljön, hogy legalább lássa, milyen is az új épületben a régi könyvtár, ahol életének több évtizedét töltötte.

Élete történelmünk viharos, sorsfordulókkal, örömmel és aggodalmakkal tele évtizedeit ölelte át. Ifjúkorának egy része multunk egyik legsötétebb korszakára esett; szüleit elhurcolták. Mindezen évek után, éppen 40 évvel ezelőtt, volt ereje hinni egy új világban. Elveinek tisztasága, szilárdsága, és az elkötelezettség, amelyhez hű maradt, példamutató lehet. Ezek a nehéz évek tették talán olyanná, hogy különös érzékenységgel állt minden elesett és kiszolgáltatott ember mellé, hogy soha haragot és indulatot nem hordott a szívében, de harcolt mindenfajta megkülönböztetés és előítélet ellen. Mindezek mellett tehetőséggel, kitartással, céltudatosan kutatta a háború előtti évtizedek haladó erőinek küzdelmeit. Nem véletlen, hogy a Magvetőnél nem régiben leadott, még meg nem jelent "Száll a tavasz" c. antológiája is a magyar írók küzdelmét idézi a háború, a fasiszmus ellen.

Kora ifjúságától élt benne a könyv szeretete, a tudásvágy és hallatlan szorgalom. Tudott hinni abban, hogy amit tesz, amit megalkot, azzal segít. Közel 40 évig, 1949 óta dolgozott a könyvtárban. Mehetett volna máshová, ahol jobb lehetőségeket tudott volna teremteni magának kutatásaihoz. De hozzánőtt a könyvtár, magáénak érezte azt, szeretete az olvasót. Címleiróként kezdte az egyetem elvégzése után, majd az olvasószolgálaton dolgozott. Később kétévi, nagy szakértelmet igénylő munkával létrehozott egy rendkívül értékes gyűjteményt, amelynek gazdája, a részletekig menő ismerője volt haláláig. Őrizte, feltárta, közreadta.

Noha nem tartozott közvetlen feladatai közé, kutatásai és beszerzései nyomán a könyvtár értékes munkásmozgalmi és irodalmi dokumentumokkal gyarapodott. Erről a munkáról mondta: "minden érdekelt, ami a kezembe került, amiről olvastam, vagy kutatótól hallottam, de nem ismertem." Általa került Hirlaptárunkba például Radnóti Miklós 19 évesen szerkesztett folyóirata, az "1928". Három évig kutatótanulmányosan, kereste a "Front" c. lapot, amikor a sajtóperek között vizsgálódva megtalálta ezzel kapcsolatban József Attila és Illyés Gyula

nevét. Amikor megtalálta, kutatva az emigráns kiadványok között, kiderült, hogy József Attila Munkások c. verse itt jelent meg először. Gyarapodott a könyvtár gyűjtése során ellenállási lapokkal, amelyeket a háboru idején illegálisan terjesztettek. Ő hozta haza Kassák Álláspont c. prózai munkáját.

Két kézzel gyűjtött és adott is tovább azonnal. Pontos, fegyelmezett és rendszerető volt. Ezt környezetétől is elvárta. A dossziék, a tékák, amelyek évek gyűjtéseit tartalmazták, ott sorakoznak ma is a kézikönyvtár polcain. Nem bővülnek már, de halála után is segítik majd a korszakkal foglalkozó kutatót.

Hozzá nem fordulhatott senki anélkül, hogy tanácsot, segítséget ne kapott volna. A szakma ezt tudta róla. Keresték itthonról és külföldről egyaránt.

1972-ben a két világháboru közötti cenzura történetéről írt disszertációja alapján lett az irodalomtudományok kandidátusa. Kutatásai nyomán felszínre kerültek Illyés Gyula, Radnóti Miklós, Kassák pereit, Károlyi Mihály, Déry Tibor, Lengyel József kitiltott munkái elleni eljárások, valamint több ismeretlen írás került napfényre Bálint Györgytől, Nagy Lajostól, Móricz Zsigmondtól.

Közleményeit, - amelyek száma több száz - felsorolni is nehéz lenne. Jelentőségüket a kritikusok egybehangzóan méltatták. Közben sorra jelentek meg könyvei, 1964-ben az Üldözött költészet és a Magyar pokol, 1966-ban a Cenzura árnyékában majd a Terjesztését megtiltom, a Hazatért szövegek és az Amíg szívünk dobog. Megírta és összeállította az európai ellenállási mozgalmak irodalmának bibliográfiáját, megjelent írói álnévszótára is. Dokumentum műsorai és előadásai hangzottak el a rádióban.

Írók, költők elmúlt évtizedek alatt elfeledett vagy nem ismert írásait kutatta fel. Zelk Zoltán 1970-ben az Új Írásban köszöni meg a hozzájuttatott eddig ismeretlen Gelléri Andor írásokat. Azt írja: hogy most ismertté válnak, az Markovits Györgyinek, a két világháboru közötti magyar irodalom jószemű böngészőjének érdeme. Lengyel József az Élet és Irodalom egyik számában nyílt levelet intézett hozzá:

Levél a kutatóhoz! Kedves Markovits Györgyi! Hálásan köszönöm áldozatos kutatómunkáját. Illyés Gyula köszönő sorait is őrizte.

Könyvei, rádióműsorai nívódíjakat kaptak. A munkát folytatta rendületlenül, az utóbbi időben doktori disszertációján dolgozott. Januárban a kórházi ágyon még könyvének szerkesztőjével tárgyalt lelkesen. Noha 60 évesen a Munkaérdemrend aranyfokozatával tüntették ki, mégis felmerül a kérdés, tudta-e, értékelte-e őt igazán környezete?

Bucsuzunk mi mindannyian, akik körül vesszük hamvaikat. Őriz téged az emlékezetünk, de őriznek téged munkáid a polcokon, hogy segítsenek nekünk eligazodni zaklatott világunkban, ahonnan te most eltávozol. Nyugodjál békecsókkal!

ÓNÓDY MIKLÓS

Kedves Ónódy Miklós barátunk!

Közös dolgainknak most nincsen befejezhető számadása, mert most is együtt, és Veled járjuk a megkezdett utat, tesszük amit kell és vitatkozunk. Vitatkozunk Veled Miklós bátyám, aki pár napja még vitatkoztál velünk, hogy többet és gyorsabban kell cselekednünk, nem nézve a részleteket, akadályokat, ellenzőket, túllépve sokszor az általunk elképzelhető valóság határait is, fel tudtál valamit rajzolni az eszmék és ideák világából, ami mégis megfogható, megoldható és befejezhető lett mindannyiunk számára.

Ezen a kényes határmezsgyén járva most átléptél észrevétlenül a számunkra örök megfoghatatlan világába, s feladat itt maradt, hogy sok és szárnyaló gondolatodból valóságot tegyünk.

Mi, az Országos Széchényi Könyvtárban is legközvetlenebb munkatársaid, akikkel hivatali munkásságod utolsó, s legtermékenyebb éveit élted együtt a Mikrofilmtárban, mint tanítványaid tudjuk talán a legmélyebben, hogy mi az a szerep amelyet betöltöttél, nem csak nálunk közvetlenül és a nemzeti könyvtárban, hanem tágabb értelemben a magyar könyvtárügy számára is.

Olyan korban, amikor a visszahuzódás, a szellemi kényelmesség nem ritka jelenség, a maradás helyett a haladást tudat töretlenül képviselni, az új minőségek elérésének s vállalásának jegyében.

Ugyanakkor az a miliő, amelyben Veled élhattünk, nem tett komorrá senkit közülünk a feladatok súlya alatt sem, amelyet kiróttál ránk, éppen közösséget kitűnően formáló határod miatt.

Miközben a szánkban éreztük a híressé vált halászlé-vacsorák ízét, amelyet Te készítettél el finoman és nagy gonddal, talán ekkor fogalmazódtak meg a legfontosabb dolgok, amelyeket véghez kellett vinnünk: így a több százezer mikrofilmet országosan is közkinccsé tevő Mikrofilmek Cimjegyzékei új sorozat megindításának gondolatai, amelynek kötetei ma már ott vannak szinte minden magyar könyvtárban, s határainkon túl is sok helyen, a folyóiratok mikrofilmlapra szerkesztésének állományvédelmi feladatai, a könyvtárak helytörténeti gyűjteményeinek gazdagítása ezer és ezer mikrofilmtekerccsel, s az Országos Könyvtári Mikrofilm Központ kidolgozása, s alapjainak lerakása az OSZK Rosenberg hp. utcai részlegében. Az ehhez szükséges több irányú és magas színvonalon képzett szakemberek, a mikrofilmes könyvtárosok kiképzése és kinevelése, akik az OSZK-án kívül is megbecsülést szereztek a szakmának, a könyvtári munkának, s akik most itt is együtt vannak Veled.

S sorolhatnánk még a szabványosítási munkákban való aktív részvételeidet, a szakcikkek és a reprográfiairól szóló könyved írását...

Mi tudjuk igazán, hogy e célok elérése érdekében mennyi akadályt kellett a konzervatív felfogásokkal szemben leküzdened. Így hát valljuk és vállaljuk, hogy a magyar könyvtárügyet, intézményeket, kutatókat és olvasókat egyaránt korszerűen kielégítő Országos Mikrofilm Központ és Szolgálat teljes egészében meg fog valósulni a nemzeti könyvtárban, amely

alkalmas lesz arra is, hogy újabb keletű nagy álmod a nagy könyvtárak lezárásra kerülő katalógusai feldolgozva mikrofilmlapra vétessenek s könnyen hozzáférhetővé váljanak a széleskörű szellemi munkálkodás számára.

Biztatásodra, kiállításodra a társadalmi, szakmai közügyek megoldhatóságába vetett hitre, persze a továbbiakban is szükségünk lesz. Példa lehet az a magatartás, amellyel mint a társadalmi szervezetek harcosa egy valóban nehéz történelmi időszakot végigdolgoztál a rombadőlt ország újjáépítésének ügyétől az Országos Széchényi Könyvtár - pártvezetőségének tagjaként is - annak nagy korszakos jelentőségű továbbfejlesztése érdekében tett erőfeszítésedig. Ennek következménye az is, hogy talán soha annyi fiatal nem lépett a társadalmi és közéleti munka területére, hogy csak a Mikrofilmtárat említsem, mint amennyi éppen a Te munkásságod idején. Nem feledkeztél meg azonban a szakmai és közügyek mellett sem a sokszor önmagával is küszködő és vivódó emberről sem.

Nehéz órák feszültségeit tudtad feloldani meséiddel és történeteiddel, amelyek visszacsengenek bennünk, tájakról, emberekről, a természetről, az anyagok megmunkálásáról, csodálatos képességekről.

Igy mondjuk most Illyés Gyulával együtt: ahogy oly sokszor tettük:

ÜLÜNK BARÁTAINK S FÁINK KÖZT, NEVETÜNK
- VIDÁM VITA FOLYIK -
S EGYSZER CSAK RINGANI KEZD VELÜNK, /CSAK VELÜNK!/
KIFELEÉ A LADIK
BÖLCS, KI E KÉJUTON, EZEN IS MOSOLYOG
S HA SIR IS, HÁLA KÖNNYET ONT,
HOGY HÁNY PIAZZA-T, HÁNY S MILYEN CASA D ORO-T
LÁTOTT, HA NEM IS LÁT VISZONT!

SZEMÉLYI HÍREK ÉS VÁLTOZÁSOK

Új dolgozóink

Böszörményi Zoltán ügyviteli II. Fölőpéldány Központ; Csepregi Klára szakalk. IV. Gyarapítási Oszt.; Fegyő Gábor szakm. I. GI MFO; Förster Miklós szakalk. II. Közművelődési Csoport; Gubicza József osztályvezetőhelyettes Raktári Oszt.; Halmai Árpád műhelyvezető Sokszorosító Üzem; Héjjas Attila osztályvezető GI MFO; Jauernik Ferencné ügyviteli II. KMK; Jenik Péter szakalk. II. Régi Nyomtatványok Tára; Kis Józsefné szakalk. IV. KFKK; Kiss Judit bm. I. Hirlap-állományvédelmi oszt.; Kormos Pálné bm. I. GI MFO; Laki Mihályné bm. II. GI MFO; Lávinger Mihály ügyviteli II. Raktári Oszt.; Molnár András bm. II. GI MFO; Nagyné Egyed Katalin ügyint. II. Biztonsági Oszt.; id. Németh Béla bm. II. GI MFO; id. Németh Béláné bm. II. GI MFO; Németh Szilvia bm. II. GI MFO; Pákozdi Antalné bm. II. GI MFO; Rácz Jánosné bm. II. GI MFO; Rankó Ágnes ügyviteli II. Olvasószolgálat; Schertlin Péter szakm. I. Mikrofilmtár; Szücs Péterné bm. II. GI MFO

Megbízás

Berke Barnabásné mb. főosztályvezető-helyettes II. Főosztály

Átsorolások

Kaibinger Károlyné szakalk. IV. csoportvezető Gyarapítási Oszt.; Lovászné Vona Katalin osztályvezetőhelyettes Gyarapítási Oszt.; Tolnay Lászlóné osztályvezetőhelyettes Katalógizáló Oszt.;

Új szolgálati beosztások:

Boros Zoltán szakm. I. Könyvkötészet; Kis Gábor ügyviteli I. Plakát- és Kisnyomtatványtár; Somogyvári Gyula szakalk. IV. Kézikönyvtári Csoport; Zsigmondi Árpádné szakalk. IV. Régi Nyomtatványok Tára.

Eltávoztak a könyvtártól:

Nyugdíjazással:

Kurecz Antalné bm. I.

Áthelyezéssel:

Beleznai László szakalk. II. ÉTK; Deák Sándor ügyviteli II. Petőfi Irodalmi Múzeum; Kiglicsné Katona Rita szakalk. IV. Industrialexport; Mázsár István gazdasági igazgatóhelyettes Népművelési Intézet; Vajnai Sándorné szakalk. IV. KSH;

Munkaviszony megszűnt:

Dienes Lászlóné bm. II.; Dobay Miklósné szakalk. IV; Karacs Imre ügyviteli II., Komlóssy Ronald bm. I.; Kozák Miklósné szakalk. IV.; Lágler Róbert ügyviteli II.; Mocsonoky Tamás bm. II.; Papp Árpádné szakm. I.; Piskor István műhelyvezető; Subicz Ferenc ügyviteli II.; Ubornyák Katalin szakm. I. ; Zsibrita Attila bm. I.

KIADVÁNYAINK

TÁJÉKOZTATÓK AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRRÓL

Az elmúlt hónapokban természetesen **belénk ivódott**, hogy minden mai teljesítményünket, eredményünket 40 éves történelmi távlatba helyezve vizsgáljuk, fejlődésünk mértékét a semmiből induló ut egyes állomásain keresztül mérjük fel.

Igy, ha kezünkbe vesszük könyvtárunk új tájékoztatóját, amely a felszabadulás 40. évfordulóján átadott budavári palota megnyitására készült el, azonnal arra gondolunk, hogy milyen ut is vezetett e tartalmában gazdag, megjelenési formájában is gyönyörködtető kiadvány létrejöttéhez.

Az "egy cseppben a tenger" elve itt is érvényesül. Egymás mellé helyezve a felszabadulás óta megjelent ilyen jellegű kiadványainkat, előrehaladásunk egészét e kis területen is felidézi, megeleveníti.

Az 1945 utáni években a könyvtár elemi gondokkal, elmenekített értékei visszaszerzésével, alapfunkciói helyreállításával küzdött. De már 1953-ban jutott ereje arra is, hogy a megújult intézményről Az Országos Széchényi Könyvtár tájékoztatója címen egy szerény füzetet tegyen közzé.

A 24 oldalas kisméretű kiadvány külső megjelenésében is tükrözi a kort. Gyenge minőségű sárga papíron, elmosódott kis képekkel diszitve jelent meg és adta közre a szükséges felvilágosítást a könyvtár olvasói számára. A két oldalas történeti visszatekintés után a könyvtár használatáról szóló általános fejezet, majd az egyes gyűjteményeket érintő gyakorlati tudnivalók ismertetése következik: az adott részleg, tár gyűjtőkörének rövid vázlata, a szabadpolcos anyag bemutatása, az állományt feltáró cédula- és nyomtatott katalógusok felsorolása, az olvasás lehetőségeinek /nyitvatartási idő stb./ és módjának pontos leírása. A gyenge külsejű füzet így voltaképpen értékes tartalmat rejt magában, és teljes mértékben megfelelt az olvasók eligazítását célzó szándékának.

1956-ban már szebb külsővel, színesebb borítóval, jobb papíron, sikerültebb illusztrációkkal és nagyobb terjedelemben /52 oldalon/ jelenhetett meg a következő - az előzővel azonos című tájékoztató.

Hosszabb fejezetet szentel a könyvtár múltjának, jelenének és feladatainak vázolására, szól az intézmény szervezetéről is, de lényegében az előző kiadvány tartalmi felépítés-

sét követi, és a gyakorlati tudnivalókra helyezi a hangsúlyt. Elég részletesen - 15 oldalon - szól az OSZK-hoz csatolt műemlék könyvtárakról /Keszthely, Gyöngyös, Zirc/, elsősorban történetükről, állományukról.

A fejlődés a három évvel korábbi kiadványhoz képest tehát elsősorban a tájékoztató külső megjelenésében szembeszökő.

Az 1954-ben megjelent Az Országos Széchényi Könyvtár címet viselő tájékoztató nem csupán formájában, hanem felfogásban és tartalmában is eltér elődeitől. Az 56 oldalas ismertető lazán szedett szövegrésze között is számos, - köztük több egész oldalas - képet találunk, de ehhez még 23 oldalnyi képmelléklet is járul. Így a mondanivalóra kb. 20-22 lapnyi hely jut. Ez pedig elsősorban a könyvtár állományának bemutatására szolgál. Igaz, hogy bevezetésként történeti visszapillantást ad és ismerteti az OSZK fő funkcióit is, a hangsúly azonban az egyes gyűjtemények leírására esik. A katalógusokról egy-egy mondat szól csupán, a gyakorlati tudnivalók pedig egészen kimaradnak. Külön fejezet foglalkozik viszont az ún. központi szolgáltatásokkal, sőt már az új épülettel is - szerencsére a befejezés időpontjának megjelölése nélkül.

A tartalmi és formai váltás kissé a jövőbe mutat már, de az is, hogy az 1964-es tájékoztató nemcsak magyar nyelven jelent meg, hanem - azonos külsővel - orosz, angol és francia változatban is kiadták. Így utólag visszatekintve - ez az OSZK ismertető szabta meg a fejlődés további irányát.

1972-ben az IFLA Magyarországon tartott kongresszusára reprezentatív kiadvánnyal kívánta bemutatni magát a könyvtár, és maradandó emléket akart a hazánkba látogató külföldi kollégák kezébe adni.

Az új mű - Az Országos Széchényi Könyvtár - A Magyar Nemzeti Könyvtár - tekintve, hogy nem a rendszeres olvasókhöz, hanem a látogatókhoz szólt /ezért természetesen oroszul, angolul, franciául és németül is megjelent/ - elődje nyomdokait követte, de a könyvtár egészéről, 40 sűrűn szedett oldalon, részletesebb leírást adott. Könyvtártörténeti bevezetése, illetve funkcióinak ismertetése minden alapvető eseményre, kérdésre kiterjedt, a gyűjtemények ismertetése pedig nem csupán jelzésszerű volt, nem szorítkozott egy-egy kiemelt érték megemlítésére, hanem részletesen bemutatta az egyes állományrészeket, és sok egyedi könyvtári kincsre is felhívta a figyelmet. Bár a cédulakatalógusokról röviden szólt, a nyomtatott katalógusokat felsorolta. Alapos beszámolót adott a könyvtár központi szolgáltatásairól is. Külön fejezet mutatta be a Könyvtártudományi és Módszertani Központ tevékenységét.

Nemcsak a borítólap színes az első esetben e típusu kiadványunkon, hanem a számos jó minőségű fekete-fehér kép mellett még a szövegrészben is találunk négyet belőlük.

Ez volt tehát a fejlődés újabb állomása. Az 1975-ben közzétett második kiadás ui. nem tér el sokban az előzőtől. A borítón levő kép változott ugyan, de a szövegbeli módosítások csak az 1972 óta bekövetkezett változásokra vonatkoznak.

A harmadik kiadás 1985 tavaszán, a Budavári palotába átköltözött könyvtár megnyitására jelent meg az alkalomhoz illő pompás kiállításban. A kiadvány szerkezete, tartalma, egyes fejezeteinek felépítése lényegében nem tér el az előző kettőtől.

Ami ezt a kiadást megkülönbözteti elődeitől az külső megjelenése, illusztrációs anya-

gának mennyisége és minősége, fekete-fehérben és színesben egyaránt. Azt talán túlzás lenne leírni, hogy a magyar kultúra írott és nyomtatott formában fennmaradt dokumentumainak képeskönyvét veszi kézbe az érdeklődő, viszont nyugodtan állíthatjuk, hogy a sok szebbnél-szebb, érdekesnél-érdekesebb kép hat a tartalomra is, felfokozza annak mondanivilaját, élővé, elvonná teszi. Milyen más a csodálatos debreceni kötésekről leírt mondat, ha azt egy színes kép jeleníti meg, mennyivel kevesebbet mondana a Plakát- és Képszerkesztés gyűjteményének rövid ismertetése, ha mögötte 17 oldalon nem sorakoznának a szemét, szívet gyönyörködtető, emlékek sorát felidéző, gondolatokat ébresztő illusztrációk. Persze ezek csak kiragadott példák, amelyek az egész kiadvány értékének és - ha nem furcsa itt ez a szó - hangulatának érzékeltetésére szolgálnak.

Az új kiadás a már említett négy nyelven is megjelent, és messzi országokban megismerteti a hazánk iránt érdeklődőket nemzeti kulturánk könyvtári emlékeivel.

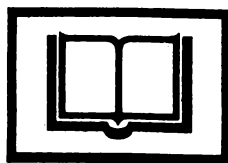
A tájékoztató egy-egy gyűjteményrészre /tárra/ vonatkozó idegennyelvű összefoglalása külön-külön is kiadásra került. Így, aki nem akarja a teljes kiadványt megvenni, az őt érdeklő gyűjtemény leírásához olcsón hozzájuthat. A gazdag képanyagról ez esetben természetesen le kell mondania.

Áttekintettük tehát tájékoztatóink alakulásának, fejlődésének vonulatát 1953-tól egészen 1985-ig. Láttuk, hogy amíg az első két kiadvány az olvasó számára adott gyakorlati útmutatást, addig az utóbbiak a könyvtárat mint muzeumot, mint intézményt mutatták be az érdeklődőknek. A két műfaj egyesítésére nem történt kísérlet, az eltérésekből adódóan ez nem is lenne helyes. De az sem lenne jó, ha a használók írásbeli eligeztetéséről lemondana a könyvtár. Ez az új elhelyezésben nem is lehetséges.

A kérdés megoldására leporello-sorozatot indított utnak az intézmény. Az első két füzet a legfontosabb általános tudnivalókat /megközelítés, nyitvatartás stb./ közli az olvasóval az OSZK-ról, illetve a KMK-ról, de megjelenik az alapkatalógusokat bemutató összeállítás is, majd a szolgáltatásokról is készülnek olcsó ismertetők.

Az olvasók tájékoztatására tehát ma már nem egyetlen kiadvány szolgál, hanem az átfogó könyvtárismertető mellett számos résztemával foglalkozó és gyakorlati jellegű útmutató is. Ezek a kiadványok hatásosan és a Nemzeti Könyvtárhoz méltóan elégítik ki az olvasók és látogatók különféle igényeit.

Németh Márta

Új munkatársaink

GUBICZA JÓZSEF

Az Országos Széchényi Könyvtárat a költözést megelőző felmérés alatt 1984 tavaszán, ill. a közel fél évig tartó költözés során ismertem meg közelebbről.

Az ismeretséget mint a Fővárosi Szállítási Vállalat gépjárműközlekedési fődiszpécserre, és a költöztetést közvetlenül irányító dolgozója kötöttem meg. Iskolai végzettségem is a közlekedési ágazatnak megfelelő. Közlekedési tagozatu érettségi és közlekedési tiszt-képző iskola, amely felsőfoku szakképzettséget nyújt. A költözés során az OSZK minden osztályával kapcsolatba kerültem, hiszen kora reggeltől késő estig a várban voltam és a napi problémák megoldását végeztem. A könyvtár részéről dr. Ferenczy Endréné volt az, aki az állomány költöztetését - és azon túl még mennyi mást! - irányított, így vele szintén közvetlen kapcsolatom alakult ki. De ugyanígy megismertem a Raktári osztály kollektíváját is, persze igazán azokat, akik az állomány várí telepítésében vettek részt.

A költözés vége felé, mikor már biztosnak látszott a határidőre történő várí feltelepülés, kérdezte meg Ferenczyné Lidia, hogy nem jönnek-e a könyvtárba dolgozni.

Bár a Főv. Száll. Váll.-nál eltöltött 17 év erősen kötött, de mert egyrészt olyan "öregnek" még nem éreztem magam, hogy ne mertem volna változtatni, másrészt mert a Főspednél is közvetlenül irányítottam embereket - úgy érzem, a költözés alatt bizonyítottam, hogy nem is rosszul -, igent mondtam. Ezek után lettem az OSZK dolgozója.

Ittlétem első napjai után kiderült, hogy "mélyvizbe" ugrottam, ugyanis a Raktári osztály addigi dolgozói tömegestől léptek ki. A júliusi két hetes zárvatartást követő nyitás után az olvasók kiszolgálását csak emberfeletti erőfeszítés árán tudta a Raktári osztály kollektívája biztosítani. Az azóta eltelt időszakban sikerült az osztály létszámhelyzetét javítani, de a helyzet még nem normalizálódott teljesen.

Ami személyemet illeti, szeretnék az OSZK-nál is egy pár évet "lehozni". Ehhez azonban szakmai ismeret is szükséges. Ezt egyelőre a gyakorlat minél jobb megismerésével igyekszem megszerezni, és ebben a gyakorlott és régóta itt dolgozó kollégákra támaszkodom. Jelenleg a MLEE általános tagozatán a harmadik évet végzem, de barátkozom a gondolattal, hogy annak befejezése után szakirányú képzettséget szerezzek.

A Raktári osztály jelenlegi vezetőjében /Milhoffer Alajos/ egy mélyérzésű, nagy szakmai tudású embert ismertem meg. Szeretném, ha közelgő nyugdíjba vonulása után is, mint nyug-

dijas munkavállaló, aktívan részt venne a további munkában. Tapasztalatának, tudásának a hiányát mindenképpen megérezné az osztály, és személy szerint én is. Ezt pedig saját, és persze az OSZK érdekében is szeretném elkerülni.

Befejezésül csak annyit, hogy szeretnék - mint már említettem - az OSZK-nál gyökeret eresztetni, és ennek érdekében minden tőlem telhetőt meg is fogok tenni.

Gubicza József

HÉJJAS ATTILA

Az OSZK-ban eltöltött viszonylag rövid időm alatt ért már néhány meglepetés, de be kell vallanom, hogy az OSZK Híradó megkresése, "kellene egy bemutatkozó jellegű cikk" egy pillanatra elfelejtette többi - nem kevés - gondomat. Én a technokrata, mit tudjak írni az írott emlékek fellegvárában, klasszikusokon nevelkedett filologusok lapjába? Mi lehet, ami érdeklődést, netán szimpátiát válthat ki olvasóiból?

Életrajz? Nem jó, van belőle a személyzeti osztályon, akit érdekel ott megtalálhatja, nem titkos. Akkor mit? Maradtam abban, hogy úgy általában erről-arról.

Kezdjük az elején. Hogy kerültem az OSZK-ba? Meglepő, de véletlenül. "Sem rokona, sem ismerőse nem vagyok senkinek." Előző munkahelyemről egy beosztottam telelift szerelőnek szándékozott idejönni. Amikor közölte távozás tervét, egy beszélgetés során említette: "Főnök! Valami műszaki górért keresnek a könyvtárosok. Maga ugyanis oda van a könyvekért, nem akar oda jönni? Próbálja meg, ha sikerül, legalább nem kell egy új főnök bogarait megszoknom!"

Megpróbáltam. Sikerült. Én itt vagyok, ő pedig kénytelen új főnököt megszokni, mert anyagi okokból más munkahelyet "talált". Első ismerkedésem során két dolog fogott meg. Egy: a könyvek, sok-sok könyv közelsége, kettő: az eljövendő feladatok sokrétűsége. /Még a költözés előtt voltunk akkor./

Ma már úgy vagyok, mint az egyszerű ember: "Segíts Istenem, de ne ilyen nagyon!" Talán egy kicsit kevesebb könyv - mondjuk a Kálmán utcai költözésre váró mennyiség - és egy kicsit kevesebb feladat - mondjuk egy teljesen átadott "F" épület - is elég lenne a boldogságomhoz.

Dehát ez van, ezt kell szeretni. Nem szégyellem bevallani, én szeretem is. Műszaki végzettségeim mellett állandó volt bennem a humán érdeklődés. Most itt valahogy összejött a kettő. Eddigi munkahelyeimen általában "technika a technikáért" volt a feladat. Dolgoztam kutatóintézetben, ahol technikát szaporítottunk, termelő üzemben, ahol selejt mellett műszaki terméket is gyártottunk. Itt viszont úgy érzem, a technika a kultúra megőrzését

és annak őrzőit kellene, hogy kiszolgálja. Azért írom, hogy "kellene", mert - talán nem pesszimizmus ezt állítani - ez még nem a teljes tökély. Van még egy-két öröklött megjavítandó. Példaként említeném - mivel is kezdheti magyar ember a gondoljai felsorolását, mint a gyomrával - a büfé problémáját. Nem csak én kezdem ezzel, de több újságíró is ezt a hibát vette észre az "F" épületben. Volt egy büfé mutatóban, gyenge árukészlettel, zord kiszolgálókkal, és mindig rövidebb nyitvatartással.

A társadalmi szervek vezetőivel - mert, ha kellemetlen feladatot kell megoldani, kit hívjon segítségül az egyszerű dolgozó /!/ - egy hosszú beszélgetés során felkértük a büfé üzemeltető vállalat vezetőit, vagy ők változtassanak a büfé üzemvitelén, vagy mi változtatjuk meg a velük kötött szerződést.

Ennek hatására jelenleg már új személyzete van a büfének. Az árukészlet persze még a régi, mert azt még vagy két hétig a régi hiányos rendelés alapján szállítják. Hiába még a "gebin" rendszernek is van tehetetlensége. Bizzunk azonban abban, hogy rövidesen nem csak a pult tulsó felén lesz változás, hanem a pulton is. Ez leírva pár sorban egyszerűnek tűnik, a valóságban ennél kicsit többet kellett vele foglalkozni. Talán a jóleső érzés kárpótolhat majd, ha látom, hogy az áfonyával tüzdelt őzgerinc mellett a párizsi is meghuzódik a töpörtyühegy árnyékában a pult egyik sarkában.

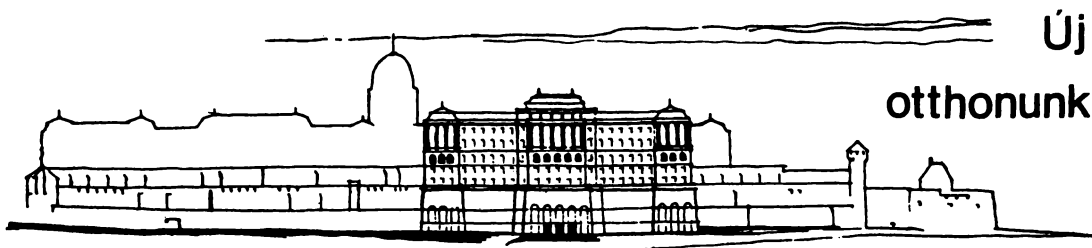
A "büféügy" várható megoldódása egyelőre csak egy csepp a ránk - Műszaki Osztályra - váró feladatok tengerében. Mindezt magamban, egy összeforrott, jó "összjátékot" tudó műszaki gárda nélkül megoldani lehetetlen lenne. Szerencsémre a régebben itt dolgozó és újlag ide csábitott kollégáim, a "Műszaki Osztály" úgy érzem biztosíték arra, hogy a feladattal meg fogunk birkózni. Tudott dolog, hogy az "F" épület "elfoglalásával" csak az OSZK alapszolgáltatása és néhány "periférikus" területe lelt új otthonra, a könyvtár sok elavult, **rossz műszaki állapotú helyisége megmaradt, gondoljaival, problémáival együtt.** Feladatunk - szűkös lehetőségeinkhez képest - ezek olyan állapotra hozása, hogy az ott dolgozók ne érezék magukat a "váriak" mostohagyermekének. Be kell még fejezni a költözés során felszabadult Pollack Mihály téri épület átadását, a Földöspéldány Központ egy részlegének költöztetését a kiüritendő Kálmán utcai helyiségekből. Ezek mellett, minél rövidebb idő alatt az "F" épületet is olyan állapotba kellene hozni vagy hozatni, amilyennek joggal képzelte el minden itt dolgozó még a költözés előtt; el kell végezni az egész intézmény - nemcsak az "F" épület /!/ - teljes leltározását stb., stb.

És közben le fog törni polc a szekrényekben, lesz csőrepedés, kiég a fénycső, valaki alatt eltörik a szék lába, kilazul az ajtópánt, azaz élni fog Murphy első törvénye: "Ha valami egyáltalán elromolhat, az el is romlik."

És a Műszaki Osztály folytatja nem látványos, de állhatatos ténykedését, annak érdekében, hogy akik az ország első könyvtárába belépnek akár dolgozni, akár szolgálni, mind-ebből minél kevesebbet vegyenek észre.

Ehhez szeretnék minden munkatársamnak - és egy kicsit magamnak is - sok szerencsét és nyugodt munkát kívánni.

Héjjas Attila

Új otthonunk

A KÖNYVTÁROSOK "ÚJ OTTHONA" A VIII. SZINT

Az új épületünk VIII. szintjén lévő Könyvtártudományi olvasóterem különösen a könyvtárosokat, de intézményünk valamennyi dolgozóját is szolgálja, hiszen az itt elhelyezett szakszervezeti könyvtár mindenki látogatását várja.

Az olvasóterem a Könyvtártudományi és Módszertani Központ Könyvtártudományi Szakkönyvtárához tartozik és több olyan szolgáltatást is kínál, amelyért érdemes felkeresni.

Fő funkciója a könyvtárosok szakirodalommal történő ellátása, a könyvtártudományi és informatikai szakirodalom gyűjtésében, feltárásában és szolgáltatásában országos feladatkört is betölt. Ez a könyvtár az OSZK-nak az egyetlen olyan részlege, ahol külső olvasók számára is folyik kölcsönzés. 60 ezer kötetes állományával, 400 kurrens folyóiratával igen nagy választékot nyújt a szakterület irodalmából. A szabadpolcon közvetlenül hozzáférhető mintegy 5200 könyv 14 főosztályra és 226 osztályra tagolódó szakrendben. Valamennyi magyar könyvtártudományi szakfolyóirat és a legjelentősebb külföldi folyóiratok is szabadpolcra kerültek, 5, illetve 10 évfolyamra visszamenőleg, esetenként a teljes sorozat /pl. a Könyvtáros, a Könyvtári Figyelő, a Magyar Könyvszemle, a Tudományos és Műszaki Tájékoztatás stb. esetében/. A dokumentációs munkának és a könyvtári érdekeknek olyan szintézisét sikerült kialakítani, hogy az olvasó gyakorlatilag a beérkezés pillanatában olvashatja a friss folyóiratszámokat. De fel lehet keresni a könyvtárat "csak" újságot olvasni is. A négy országos napilapon kívül társadalomtudományi, irodalmi, művészeti folyóiratok, sőt még a Pesti Műsor is szabadon hozzáférhető.

Számos különgyűjtemény biztosítja a könyvtártudományi kérdésekben információt keresők minél szélesebb körű tájékoztatását.

Az utijelentések közül mindazokat a beszámolókat gyűjtjük /országoként csoportosítva/, amelyek könyvtártudományi tanulmányutak tapasztalatairól számolnak be. A tanulmányutakra, ösztöndíjas pályázatokra készülőknek ezek hasznos segítséget jelenthetnek. Az IFLA "clearing house"-aként működve őrizzük a konferenciái beszámolókat. A nem gyűjtőkörbe tartozó szaklapokban megjelenő könyvtártudományi cikkek másolataiból lapkivágatgyűjtemény épül. Fotótárunk könyvtárépületek, berendezések, események és jeles könyvtárosok fényképeit tartalmazza. A könyvtárismertető különgyűjteményben mindenféle típusu magyar és külföldi

könyvtári kalauzt meg lehet találni. Aprónyomtatvány illetve propaganda anyag gyűjteményünkben változatos anyagokat őrzünk, események meghívóit, programjait, de a könyvtári reklámszatyroktól a léggömbig sokféle propaganda szóró anyag is van. A prospektustár a könyvtárakban használatos berendezések, gépek gyártmányismertetőit gyűjti és tájékoztatást nyújt azok beszerzési lehetőségeiről is.

Az olvasótermet úgy rendeztük be, hogy az eligazító táblák, használói segédletek és katalógusok segítségével a dokumentumok teljesen önállóan hozzáférhetők, az önfeltáró rendszerben tárolt különgyűjtemények is minden segítség nélkül használhatók /viszont, ha szükséges, a maximális segítséget nyújtjuk/, mindössze a zárt raktárban lévő állományrészt kell a tájékoztató pultnál ülő könyvtárostól kérni.

Zárt raktárban található, de az olvasóteremben használható valamennyi olyan szakdolgozat, amelyeket különböző könyvtárosképző intézmények végzős hallgatói készítettek. Az ELTE Könyvtári tanszékén készült összes dolgozatot letétként őrizzük, ezen felül központi betűrendes és tárgyszókatalógust vezetünk az összes képzőintézménynél készült valamennyi dolgozatról. Központi katalógust vezetünk továbbá a más könyvtárak által beszerzett könyvtártudományi szakkönyvekről is.

A szakirodalomban való tájékozódáshoz nagy bibliográfiai apparátussal rendelkezünk, a kurrens könyvtártudományi szakbibliográfiákon kívül számos részterületi bibliográfia található szabadpolcon.

A Szakszervezeti könyvtár két okból kapott helyet ebben a térben: egyrészt az új épületben nem sikerült számára más megfelelő helyet találni, másrészt így a könyvtártudományi szakkönyvtári olvasószolgálatra támaszkodva a könyvtár teljes nyitvatartási idejében a szakszervezeti könyvtár is a dolgozók rendelkezésére állhat. Hogy jól döntöttünk, azt az is bizonyítja, hogy 1984-ben egész évben 792 olvasó használta a könyvtárat, ugyanakkor 1985 első felében - ami az április 2-i nyitás miatt gyakorlatilag csak negyedév volt - 350 használója volt a szakszervezeti könyvtárnak. Némileg változott az olvasók összetétele, növekedett a fizikai állományba tartozó olvasók száma. Remélhetőleg a jövőben még többen megismerik és használják majd a gyűjteményt.

A könyvtár állománya 5800 kötet, ennek 80 %-át sikerült szabadpolcon elhelyezni. A maradék 20 %-ból 494 mű az intézmény Rosenberg utcai részlegében van letétként, a többi - férőhely hiányában - zárt raktárba került. Sikerült azt is megszervezni, hogy szép számmal és gyorsan kerüljenek új könyvek az állományba, érdemes tehát a könyvtárat olvasnivalóért felkeresni.

A fenti szolgáltatásokon kívül, reméljük, rövidesen új kinálattal jelentkezhetünk. A már szép számban meglévő audiovizuális anyagaink lejátszásához audiovizuális stúdiót készülnünk berendezni, amelyre építve nyelvtanulásra alkalmas nyelvstúdiót biztosítunk, elsősorban könyvtárunk dolgozói számára, de nem feltétlenül kizárva a többi könyvtárost sem. Az Állami Gorkij Könyvtár a jövőben a könyvtárosok országos nyelvi továbbképző központjának feladatát felvállalja, a Könyvtártudományi szakkönyvtár pedig az önálló nyelvtanulás elősegítésével igyekszik hozzájárulni a könyvtárosok nyelvismeretének fokozásához. Az audiovizuális laboratóriumban 8 fő részére tudunk majd egyidejűleg hangzó anyagok hallgatására alkalmas helyet biztosítani. Képmagnetofonunkkal a videokazettákon lévő nyelvyanyagok le-

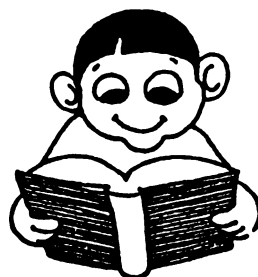
játszása is lehetővé válik. Ehhez már gyűjtjük a könyveket, lemezeket és kazettákat, máris szép állománnyal várjuk az indulást.

Reméljük, hogy a fentiekben vázolt információs lehetőségek érdekessé teszik a valóban kulturált körülmények között működő szakkönyvtárunkat arra, hogy dolgozóink minél többen és gyakrabban keressék fel és vegyék igénybe szolgáltatásait. Mi szeretettel és szolgálatra készen várjuk kollégáinkat!

Mivel a Könyvtártudományi szakkönyvtár nyitvatartási ideje eltér az Országos Széchényi Könyvtár nyitvatartási idejétől, ezért közzétesszük azt:

	tanév közben	nyáron
	IX.16. - VII.14.	VII.15. - IX.15.
hétfő	13.00 - 19.30	13.00 - 19.30
kedd	9.00 - 19.30	9.00 - 16.00
szerda	9.00 - 19.30	9.00 - 16.00
csütörtök	13.00 - 19.30	13.00 - 19.30
Péntek	9.00 - 19.30	9.00 - 15.00
szombat	9.00 - 13.00	zárva

Kovács Lászlóné

TÁJÉKOZÓDÁS

BESZÉLGETÉS DR. STANISLAW CZAJKÁVAL, A LENGYEL NEMZETI KÖNYVTÁR IGAZGATÓJÁVAL

Karácsonyi Rózsa:

Igazgató Elvtárs az évek során másodszor vendégünk az Országos Széchényi Könyvtárban. Ez alkalommal kérem, hogy az OSZK HIRADÓ számára mondjon néhány szót pályájáról és a Lengyel Nemzeti Könyvtárról.

Stanislaw Czajka:

Polonisztikát végeztem, a Kulturális Intézet munkatársaként doktoráltam kulturaszociológiából. A disszertációm témája a műszaki értelmiség kulturális aktivitása volt.

K.R.: Mikor lett magán-könyvgyűjtőből hivatásos könyvtáros?

St.Cz.: 1979-től voltam a varsói Nemzeti Könyvtár helyettes igazgatója és 1983-tól vagyok igazgató.

K.R.: Milyen feladatai voltak igazgatóhelyettesként?

St.Cz.: Egyrészt a hagyományos könyvtári munkák, a modern anyag /1801-től/ gyarapítása, feldolgozása és az erre épülő olvasó- és tájékoztató szolgálat irányítása, másrészt kezdettől fogva az én feladatom volt a könyvtár új épületével, ill. az építkezéssel, a költözéssel és az új berendezéssel kapcsolatos kérdések könyvtári - nem műszaki - szempontú koordinálása. Ezeket a feladatokat a modern könyvtár címszó alatt foglalnám össze: kidolgoztuk a könyvtár új szervezeti strukturáját, az új épület betelepítési tervét és felkészültünk a költözésre. Ezért is érdekesek számomra a budapesti látogatások.

K.R.: Mikor kezdődött az építkezés?

St.Cz.: 1977-ben. A kezdeti időszakban az új épület felszerelésének a tervével foglalkoztunk és új gépi berendezések vásárlási lehetőségeit kutattuk és véleményeztük. Ez közös munka volt a könyvtár két igazgatóhelyettesével, Wanda Piusinskával és Stanislaw Dobrzanskival. Mindketten jártak tavaly Budapesten a Széchényi Könyvtárban, vagy ahogy itt hallottam, az OSZK-ban.

K.R.: Hogyan alakult a munkája 1983-tól, igazgatóként?

- St.Cz.: Ezek az évek nagyon fontosak a könyvtár történetében, az említett építkezésen és költözésen kívül a könyvtári gépesítés meggyorsításának és a könyvtár egyik épületének, a műemlék Krasinski palota felújításának a korszaka. Mint igazgató, három igazgatóhelyettes és a tudományos titkár segítségével vezetem a könyvtárat. Közvetlenül hozzám tartozik a Könyv- és Olvasáskutatási Intézet, a káderpolitika, a legfontosabb pénzügyi tevékenységek, a könyvtári bérpolitika és az építkezés ütemezésének az Irányítása.
- K.R.: Ezek után kérdezhetem-e, hogy van-e szabad ideje, van-e valamilyen hobbyja és folytatja-e tudományos kutatómunkáját?
- St.Cz.: Nagyon kevés időm van, hobbym a könyv, kezdetben a szépirodalom, majd a kutatásaimhoz szükséges szakirodalom – és végül a könyvtár. További könyvtári és olvasásszociológiai kutatásokat tervezek: a könyv társadalmi szerepére vonatkozóan, valamint a könyvtár szervezetének különböző szempontu vizsgálatát.
- K.R. Milyen politikai tevékenységet folytat és van-e társadalmi megbízatása?
- St.Cz.: Az állami könyvtári tanács alelnöke és a párt központi bizottsága mellett működő kulturális osztály könyvtári bizottságának a tagja vagyok. Társadalmi munkám is a könyvtárhoz köt, a Biblioteka Narodowa évkönyvének a főszerkesztője vagyok és részt veszek a lengyel könyvtárosok egyesületének a munkájában.
- K.R.: Noha az OSZK munkatársai közül sokan jártunk már Varsóban, a Nemzeti Könyvtárban, most mégis kérem, hogy olvasóinknak mutassa be a könyvtárát.
- St.Cz.: A varsói Nemzeti Könyvtár tölti be Lengyelországban a nemzeti könyvtári, központi feladatokat. /Archivális célú könyvgyűjtést még a Jagelló Könyvtár is folytat./ Az 5 millió 200 ezer könyvtári egységnyi állomány alapvető részét az újabb gyűjtemények alkotják, a második világháború során a kéziratár és a régi nyomtatványok gyűjteménye súlyos veszteségeket szenvedett, mintegy 400 ezer könyvtári egység pusztult el. A gyarapítás alapját a kötelempéldányok képezik, a Könyvtár a külföldi társadalomtudományi és könyvtártudományi kiadványok lengyel alapgyűjteménye. Prézens könyvtár, csak könyvtáraknak kölcsönzünk. Kevés olvasótermi hellyel rendelkezünk, így a könyv hozzáférhetővé tételében szerény eredményeink vannak.
- K.R.: Milyen önálló intézetei vannak a Nemzeti Könyvtárnak?
- St.Cz.: A Bibliográfiai Intézet a lengyel bibliográfiai tevékenység központja, itt szerkesztik a kurrens és a retrospektív /1900–1939/ lengyel bibliográfiát, kiadói statisztikát vezetnek és részt vesznek az országos szabványosítási munkákban. A magyar Könyvtártudományi és Módszertani Központnak megfelelő jellegű a lengyel Könyv- és Olvasáskutatási Intézet, melynek koordinálásában idevágó történeti kutatásokat folytatunk, a XIX. századtól kezdődően, az általános olvasómozgalom egészére vonatkozóan.

Nem intézeti jellegűen önálló munka, de külön kell megemlíteni, hogy kiadói tevékenységet is folytatunk, évente több, mint 1600 iv terjedelmű kiadványt adunk közre.

K.R.: Hol tart Varsóban a könyvtárépítés?

St.Cz.: Az új épületünk 3 nagy egységre tagolódik, a raktárakra, munkahelyekre és az olvasószolgálati területekre. Az első épületet már átvettük és a raktárakat betelepítettük. II szinten, 142 000 folyóméter polcon, 5 millió kötetet állítottunk fel. A második épület is már átadás előtt áll, ez lesz majd a 850 fős kollektiva munkahelye. A tervek szerint a harmadik épületnek és - ezzel az egész könyvtárnak - 1990-re kell elkészülnie. Az építkezés nehéz gazdasági körülmények között valósul meg, de arra törekszünk, hogy ez ne legyen hatással a minőségre.

K.R.: Milyen gépi berendezéseket terveznek az új épületbe?

St.Cz.: Páternoster típusú könyvszállítót, csőpostát, a könyvtári munkák teljes gépesítésére nagy teljesítményű számítógépet, valamint a nyomda és a sókezosztó, a restaurátor műhely és a kötészet gépparkjának a modernizálását. Ezeknek a gépeknek egy részét már megvettük.

K.R.: Az ismert politikai háttérben, milyen a lengyel könyvtárosok hangulata?

St.Cz.: Intézményünket is érintette a 80-as évek elején az országos válság, gyengült a könyvtárosok politikai és társadalmi aktivitása, csökkent a munka eredményessége. Most már fokozatosan tuljutunk a válságon, működik már a könyvtárban pártalap-szervezet és a Lengyel Könyvtárosok Egyesületének a köre, valamint ebben az évben megkezdte munkáját a szakszervezet helyi csoportja is. Növekszik a szakmai és a társadalmi aktivitás, nem kis mértékben annak köszönhetően, hogy az utóbbi időben sikerült néhány szociális problémát megoldanunk, pl. fizetésemelés volt /a könyvtári átlagbér azonban még továbbra is alacsonyabb, mint az országos átlag/, s az első épület átadása után már tulajdonképpen valamelyest javultak a munkakörülményeink is.

K.R.: Mit szól igazgató Elvtárs a most felavatott új épületünkhöz?

St.Cz.: Kétszer láttam a budavári palotát, először 1982 őszén és most a megnyitó alkalmával. Nagy hatással volt rám mindaz, amit láttam. Imponálóan mutatkozik be a jelen pillanatban a Magyar Nemzeti Könyvtár, különösen az olvasószolgálati rész. Őszintén gratulálok a könyvtár kollektívájának és úgy vélem, hogy hosszú évekre megoldották a problémájukat és olyan színvonalat fognak elérni, amelyhez nehéz lesz más nemzeti könyvtárakat hasonlítani.

K.R.: Végül beszéljünk egy kicsit a két könyvtár, vagyis inkább a varsói és a budapesti könyvtárosok kapcsolatairól.

St.Cz.: A kérdés nagyon közel áll hozzám. A népeink közötti hagyományosan jó kapcsolatok lehetőséget adtak arra, hogy a könyvtáraink közötti kapcsolatot is mindig az élénk-

ség és a rokonszenv jellemezze. Mindig nagyra értékeltük az OSZK eredményeit és tapasztalatait, kollégáim mindig szívesen jöttek Budapestre. Az eddigi együttműködés alapul szolgálhat a kapcsolatok további bővítéséhez, jó volna pl. ha a személycsere-keret is bővülne. Mi - lengyel könyvtárosok - nagyon érdekeltek vagyunk ebben. Nézetem szerint ezt a feladatot a könyvtárosegyesület vagy a szakszervezet magára vállalhatná.

K.R.: Köszönöm a nyilatkozatot.

A riportot a könyvtár 1985. ápr. 2-i megnyitása alkalmából készítette és fordította

Karácsonyi Rózsa

KIÁLLÍTÁSOK

KIÁLLÍTÁS "OLASZ MÓDRA"

"Az olasz tudás és szellem nemcsak a régi értékekből, hanem a legújabb kori alkalmazásból /színes bodorodó szalagok, mint tartalomjegyzék + dekoráció, kerámia, stb./ is mutatja magát". olvashatatlan aláírás. VI. 20. /Bejegyzés a kiállítás vendégkönyvében./

Az Olasz Kulturális és Gazdasági Napok keretében 1985. június 17-30 között az Országos Széchényi Könyvtár kiállítótermeiben került megrendezésre "Az illusztrált olasz tudományos könyv a 15 - 19. században" címmel az a kiállítás, amelyről az alábbiakban szó lesz. Öt tudományterületéről összesen 124 darab - tartalmában és kivitelében is igen nagyértékű - könyv került kiállításra Paolo Venezianinak, a Biblioteca Nazionale Centrale di Roma /Római Központi Nemzeti Könyvtár/ igazgatóhelyettesének remek válogatásában. A geográfiai és asztronómiát, a természettant, az építészetet, a természettudományokat, és az orvostudományt képviselő művek szerzői között Ptolemaeus, Galilei, Euclides, Volta, Galvani, Avogadro, Vitruvius, Alberti, Palladio, Fontana, Borromini, Vanvitelli, Aldovrandi, Galenus, Vesalius és Eustachio nevei szerepeltek, hogy csak a legnagyobbakat említsem. Az illusztrációk színvonalá, gazdagsága és sokfélesége teljes mértékben indokolta a kiállítás témájának megválasztását.

Magáról a bemutatott anyagról csak rövidebben szólnék az elkövetkezőkben, viszont részletesebben szeretnék beszámolni az előkészítésről és rendezésről, a megnyitóról, valamint a zárás utáni munkákról.

A "munka dandárját" hárman végeztük: dr. Wix Györgyné, Kocsy Lászlóné - akik már a "Gyűjtők és mecénások" című kiállítás rendezésében is főszerepet játszottak - valamint e sorok írója, aki a könyvtárban akkor még egészen új dolgozó volt, de a kiállítási szakmában már eltöltött jó néhány évet. Az első tennivaló az előző kiállítás lebontása volt, olyan módon, hogy később - az olasz kiállítás zárása után - újra visszaállítható legyen. Ezért az egész

anyag fotózásra került és rengeteg jegyzet is készült róla. A könyvek, kéziratok, képek hullámpapír dobozokba kerültek, majd a raktárban várják a visszatérést.

Közben az olasz nagykövetséggel és az olasz kulturintézettel folytatott előzetes tárgyalás és személyes helyszíni szemle során tisztázódott, hogy honnan, mit és hogyan kell elszállítani. Rómából 6 faládába csomagolva érkezett a kiállítás anyaga a nagykövetségre. Tekintettel a szállítmány óriási értékére fegyveres polgári őrrel "megerősítve" vettük át a ládákat, és szállítottuk őket a középső kiállítóterembe. Itt kezdődött a kicsomagolás, majd az átvétel. Eleinte biztosra vettük, hogy ebben olasz részről is közre fog működni valaki ellenőrizve azt. Azonban rövidesen kiderült, hogy ez csak óhaj marad a részünkről. Még a ládákhöz sem volt mellékelve jegyzék, vagy más azonosításra alkalmas irat. Most már csak abban reménykedtünk, hogy valamelyik ládában találunk ilyet. De nem találtunk. Ott álltunk a felnyitott és kicsomagolt ládák között. Néztük az egyébként gondosan csomagolt könyveket és a köztük szétszórótt - s az üres helyek kitöltésére használatos - műanyag "pattogatott kukorica" szeszélyes halmait és mosolyogtunk. A magam részéről meg kell jegyezni, hogy szeretem az olaszokat, ezért hát megértően mosolyogtam. Olyan jellemző ez rájuk. Csodás értékeiknek számunkra elképzelhetetlenül könnyelmű kezelése. Mindig eszembe jut ilyenkor Benvenuto Cellini híres szobra Firenzében a Loggia dei Lanzi alatt: ott áll Perseus, kezében előrenyujtva tartja a levágott Hydra fejét - és az egész alakon vastag rétegben a rárakódott por és piszok. Igaz, hogy ettől a műalkotás még szinte zavartalanul élvezhető, de azért engem mégis zavart. Olaszországban azonban annyi kincs van, hogy nem jut mindennek elég figyelem és gondoskodás.

Jobb híján az átvételt a magyar katalógus gépirásos példánya segítségével végeztük. Minden könyvbe beletettünk egy cédulát, melyen a katalógus szerinti sorszáma és az általunk megszámozott láda száma szerepelt. Ez biztosította, hogy teljesen az eredetinek megfelelő módon tudjunk majd visszacsomagolni. Ezután kellemes és egyben a leglényegesebb feladat következett. Azt kellett meghatározni, hogy az egyes kötetek hol legyenek kinyitva. Felváltva lapozgattunk és igyekeztünk a sok pompás illusztráció közül egyet kiválasztani. Mondhatnám úgy is, hogy "az egyenlők közül az első"-t. S hogy mi döntötte végül is el, hol lesz nyitva a könyv? Hol az, hogy egy atlaszban olyan térképet találtunk, ahol Magyarország látható - igaz a Duna még kissé "másfelé" folyik és Tihany is a Balaton déli partján található - hol az, hogy érdekes és ismert eseményt - a Szent Péter bazilika előtti óriási egyiptomi obelisz felállítását - mutatta be a kép. Volt, ahol különleges, egzotikus állatok és növények kínálkoztak bemutatásra és volt, ahol egy művészi anatómiai ábra - az izmokat a testről részben lefejtve bemutató tábla, háttérében szépen kidolgozott tájképpel és alakokkal - ragadta meg a figyelmet. Egy helyen a diszes címlap vagy az ajánlás, a különleges typográfia, máshol a szöveg közé és a lapok szélére bejegyzett gyöngybetűs kommentárok látványa kapott meg. Olyan is volt, ahol szinte találomra döntöttünk, annyira nehéz volt a sok egyformán remek lap közül választani. Előnyben részesítettük a színes - legtöbbször kézzel festett, színezett - képeket, ábrákat, mivel ezekből kevés akadt. Egy szó mint száz: nehéz, de annál szebb, élvezetesebb munka volt.

Közben - kikapcsolódásként - dekorációs és kiegészítő anyagok után szaládgáltunk, virágokat rendeltünk, szerveztük a megnyitót.

A könyvek végleges elhelyezését alapos vitrinüveg-tisztítás előzte meg. Mivel az egyes kötetek igen különböző méretűek voltak, nem lehetett szó a katalógus szerinti sorrendben történő bemutatásról. A nagy méretűek szükségszerűen a középső tárlókba kerültek. Azt azonban jelezni akartuk, hogy melyik könyv melyik tudományágba tartozik. Ezért színes kis műanyag szalagokkal díszítettük a köteteket, úgy, hogy mindegyik szín más csoportot jelölt. A geográfia és asztronómia kék, a természettan sárga, az építészet fehér, a természettudományok zöld, míg az orvostudomány piros színt kapott. Nem volt feltűnő ez a jelölés, de a vendégkönyv szerint aki figyelmesen nézte az észrevette. A könyvek közé kiegészítő és dekorációs céllal különféle tárgyakat helyeztünk. Színes mázas cserepek, faragott márványtöredék, régi mérő és orvosi eszközök, valamint kagylók, tobozok, száraz virágok, figurák, körző stb. voltak ezek. Jó részüket a Budapesti Történeti Múzeumtól kaptuk kölcsön, míg a többit otthonról hoztuk. Elhelyeztük a nyomdai uton készült feliratokat is, és már csak az utolsó ellenőrzés, majd a vitrinek zárása volt hátra. Mire ezzel végeztünk, a rendelkezésünkre álló öt munkanapot még a hatodikkal, a szombattal is meg kellett toldanunk. Következett a hétfő délelőtti megnyitó. Előtte már "csak" egy tucat apró ügyet - táblák és olasz zászló kihelyezése és hasonlók - kellett elintézni, hogy valóban minden készen álljon. Még az olasz katalógusok is megérkeztek az utolsó pillanatban - amik után hiába nyomoztunk az előző hetekben - és a magyar mellett ezek is terjesztésre kerültek. Fél órával a megnyitás előtt ugyan kialudt három sor lámpa a Corvina teremben, de ezt is sikerült még idejében kijavíttatni. Így a megnyitó simán zajlott le. Megjelent egy sor olasz vendég: többek között Emilio Paolo Bassi nagykövet, a magyarországi Olasz Kulturintézetből Eustachio Persia és Rómából Paolo Veniziani. Elismerő vélemények hangzottak el a részükről is, ahogy kísérőik a későbbiekben elmesélték nekünk. Dicséretük nemcsak a mi munkánkat minősítette, hanem sok kollégánkét is, akik a különféle feladatokban közreműködtek. A nyitvatartás két hete alatt csak a katalógusok folyamatos - bár korlátozott - biztosításáról kellett gondoskodni. A zárást egy rendezvény miatt még meghosszabbítottuk egy nappal, aztán megkezdtük a bontást. A könyveket egyenként csomagoltuk és helyeztük el a megfelelő ládába, pont úgy ahogy annak idején érkeztek. Mivel az olasz kulturintézet engedélyével egy sor könyvről felvételeket készített az Élet és Tudomány fotósa a munka egy kissé tovább tartott a tervezettnél. Így legalább volt idő még bucsuzóul belelapozni a kötetekbe, utoljára megnézni a legjobban tetsző képeket. Egy héttel a zárás után szállítottuk vissza - újra fegyveres kísérettel - a ládákat a nagykövetségre. Ott visszavétel előtt még meg akarták nézni, hogy minden rendben van-e, de mikor kiderült mekkora munka lenne újra ki- és becsomagolni az összes könyvet, inkább elhitték. Így egyszerűbb is volt és az előzmények ismeretében azt lehet mondani, hogy következetesebb is. Mi tudtuk, hogy nem lehet, és nem lesz semmi baj. Nyugodtan kezdtünk a korábbi kiállítás visszaállításához. Végezetül egy pár sor a cikk elején idézett vendégkönyvi bejegyzéshez. Bár nem ez volt az egyetlen dicséret, nekünk rendezőknek ez tetszett a legjobban. Az olasz szellem és tudás javára írja a kiállítás megvalósítását, és mi tagadás annak is volt benne szerepe. De azért mi is igyekeztünk. És nem is akárhogyan, hanem - "olasz módra".

Förster Miklós

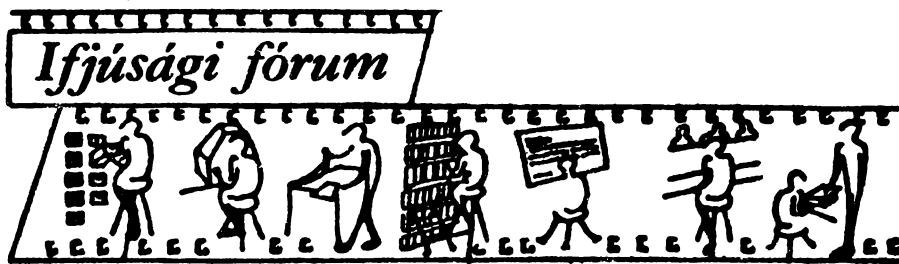
KIÁLLÍTÁS AZ OSZK-BAN

Junius 15.-én benépesült a Budai Vár, ekkor került ugyanis megrendezésre a Fialal Művészek Fesztiválja. A rendezésből Könyvtárunk is részt vállalt, a fesztivál részeként mi adtunk otthont a VIT alkalmából kiírt pályázat műveinek kiállításához. Az ünnepélyes megnyitón - amelyen énekkarunk is szerepelt - került sor a díjnyertes pályaművek alkotóinak köszöntésére. A díjakat Köpfl Mária, a KISZ-KB titkára adta át a fiatal művészeknek. A kiállítást megtekintette Köpeczi Béla művelődési miniszter is.

A kiállításról... Jelen sorok írója nem vindikál magának műtészti jogokat, pusztán személyes véleménye és a kollégák megjegyzései, reagálásai alapján nyilatkozhat. A kiállítás lényegében három fő, népi iparművészeti, fotó- és festmény-grafikai részre tagozódott. Ezek közül az abszolút tetszést kiváltó a népi iparművészeti kiállítás volt. Mindnyájunkat elgyönyörködtettek a csodaszép és aprólékos gonddal kidolgozott festett, faragott tékák, ládák, butorok. Nagy tetszést arattak a színpompás szőttesek, ruhák. Az alkotók közül elsősorban Sütő Levente és Bradák Károly művei tűntek sikeresnek. A fotókiállítás jól elkapott pillanatokat rögzített. A konvencionális aktfotók mellett jól megférték a hagyományos portrék és közhelyszerű ábrázolások, az un. kötelezően előforduló képek. Tetszést, sikert inkább azok arattak, ahol a mondanivaló kötöttségét kedvesség, illetve humor fűszerezte. Ilyen volt Németh Ferenc: Boldogság a célban, Soós Lajos: Biztonság 84., és a Külföldi delegátusok a Parlamentben c. alkotása.

Vegyes viszhangot váltott ki a kiállítás festmény-grafikai része. Általános vélemény szerint itt a legtöbb alkotást a kísérletezés, meghökkentés szándéka szülte. A képek nagyrészen a mondanivaló erőszakoltan, sokszor tulszimbolizáltan jelentkezett, néha már /laikus számára?/ az érthetlenség határát surolva. Ezzel együtt ez egyben erénye is a kiállításnak az alkotói szabadság tiszteletben tartásával megadja a nézőnek az erőszakolatlan tetszés-válsztás lehetőségét. Kiemelkedett Kovács Gombos Sándor: Felüljáró c. alkotása, az egész kiállítás egyik legjobb képe.

Elekes Péter

KLUB VAGY VETITŐTEREM?

Először is tisztáznunk kellene, hogy ki disponálhat a VII. szinten levő előadóterem fölött. Ugy indult, hogy KISZ klub lesz, jelenleg a KISZ szervezetnek is az Igazgatási Osztálytól kell engedélyt kérni a terem használatára. Ha ez a későbbiek során is így marad, akkor igazán nem tudunk rendszeres klubéletet teremteni. Ha nem, akkor néhány változtatás elvitathatlanul szükséges.

A sötét színű padlószőnyeg és tapéta igazán lehangoló. Szerettünk volna képeket fölrakni a falra, hogy egy kicsit hangulatosabbá tegyük - az akkor még KISZ klubnak nevezett - termet. Gyorsan közölték velünk, hogy sem szögelni, sem ragasztani nem lehet a tapétára. Marad a komor fal.

Szerettünk volna valamelyik sarokban egy szekrényt elhelyezni, amiben a KISZ anyagokat tároltuk volna - jelenleg a KISZ vezetőség tagjai őrzik a munkaszobájukban - illetve a sportkör által nyert serlegeket szerettük volna elhelyezni benne. Kiderült, hogy a "klubba" nem szabad még vitrint sem beállítani, nem hogy szekrényt. Így a meglévő játékaink is elhanyagódtak, a költözés forgatagában eltűntek.

Jelenleg a teremben három íróasztal található kétféle "fazonban". Ilyen mennyiséget fölöst legesnek érzek. Ha klubterem, akkor néhány dohányzóasztalra lenne szükségünk - attól még lehet vetítőterem is. Igaz a dohányzás tilos a teremben, de beszélgetni, ismerkedni, vitatkozni könnyebben lehet fesztelenebb körülmények között.

Az már a kisebb problémák közé tartozik, hogy a mennyezetvillágítás gyújtása és lezárása nincs megoldva. Jelenleg a Biztonsági Osztály egyik munkatársát kell megkérnünk, hogy a vetítőgép-házban gyújtsa fel, majd a program végén egy másik szobában zárja el a villanyt. Tudom, hogy ez biztonság-technikai okok miatt van így, de azért nem hiszem, hogy ne lehetne praktikusabb megoldást találni. Ez ügyben a KISZ szervezet megkereste a Műszaki és Fenntartási Osztályt 1985. március 7-én, levélben. Azóta sem történt semmi, de bizunk benne, hogy lassu viz partot mos ...

Természetesen ezek a problémák nem tántorítottak el bennünket attól, hogy különböző programokat szervezzünk a teremben. Azt már érzékeljük, hogy rendszeres "foglalkozások" nem

lesznek, mivel a terem külső intézménynek is a rendelkezésére bocsájtották /pl. TIT József Attila Szabadegyetem/. Ilyen körülmények között pedig nehezen lehet munkaidő után 1-2 órára munkatársainkat a klubhoz szoktatni.

Reméljük azért, hogy lesznek néhányan, akik szívesen fogják a film-klubot, a "szabad" vitaköröket, a bemutatkozó beszélgetéseket látogatni.

Ha valakinek van még ötlete, hogy miket lehet a jelenlegi körülmények között a vetítőterem-klubban még csinálni, nagyon szívesen várjuk jelentkezését Zádoczky Irén kulturfelelősnél a 128-as melléken, vagy a 416-os szobában.

Borsányi Zsuzsanna
agit.prop. titkár

5,- Ft